

Tema Krisberedskap – anteckningar från gruppdiskussioner vid Rödakorsdialogen den 2 oktober 2021

Gruppdiskussion 1: Kapacitet att agera i hela Sverige

Frågeställningar att inspireras av:

Hur säkerställer vi kapacitet i de kommuner där vi inte har en krets, där vi har "vita fläckar"? Vilken kapacitet har vi och vilken behöver vi? Vad behöver vi stärka?

Att ställa om från vardag till kris, kan kretsar i närliggande kommuner täcka upp då? Kan vi ha närvaro utan att ha kommunnärvaro?

Hur kan vi verka för att få fler kretsar att engagera sig i krisfrågor? Hur kan vi bli en naturlig del av kommunens beredskapsarbete?

Sagt i gruppdiskussionerna:

Det handlar inte om att omställningen till kommunkretsar göra att det blir fler vita fläckar, utan att det blir tydligt att det inte finns en kapacitet i dessa områden och att det därför inte finns möjlighet för lokal krisberedskap där.

Det handlar om att det på många platser är en gles befolkning och en åldrande befolkning som inte får ihop en stark styrelse.

Har inte haft möjlighet att öva eller har inte haft personer som kan fylla roller i och med coronapandemin.

Hur ställer man om från kris till vardag? Hur får man in de som varit aktiva till den ordinarie verksamheten. Behöver låta dem som vill engagera sig, berätta om vad man gör och vad de kan göra.

Regionrådet kan stötta i att försöka hitta eldsjälar och stimulera till samverkan mellan kretsarna för att stötta varandra.

Plocka ner det till "vad kan kretsen göra?" Även om kretsen har låg kapacitet så kan den ringa kretsen bredvid.

Man gör ofta mycket mer än vad som egentligen sägs, det behöver visas upp mer och kommuniceras mer. Dela med av erfarenheter. Skulle behöva stöd för att skriva artiklar m.m.

Samla upp goda exempel, och kommunicera det i t.ex. Kretsnytt. Se till att kretsarna kan kontakta lokal media och på social media.

I kriser får vi in spontanfrivilliga, vilket innebär att vi kan ha relativt få "ordinarie" frivilliga som kan organisera dem. Viktigt att de får introduktion i hur Röda Korset agerar.

Att visa på att man är en krisberedskapsorganisation skulle kunna vara ett sätt att attrahera nya frivilliga och förtroendevalda och få in dem i ledarskapsroller.

Skulle behövas en form för att engagera dem som inte är så aktiva i en krets, t.ex. krisstödjarna. Behöver bli bättre på att behålla och löpande engagera spontanfrivilliga.

Det behöver inte vara en krets per kommun, vi behöver tillåta att det finns andra lösningar på hur man organiserar sig.

Krisberedskapen behöver vara att man kan låta en annan krets ta ansvaret för den lokala krisberedskapen.

Sundsvall-Timrå – tar på sig ansvaret för vita fläck i Ånge – bra med kapacitet i Sundsvall-Timrå med 8 utbildande insatsledare och de kan hjälpa till i närliggande kommun.

Stenungssund–Uddevalla har gått samman så de har en gemensam kris och beredskapsplan.

Håll planerna enkla och uppdaterade, viktigt att de som ska göra jobbet känner sig trygga.

Kram, kaffe och filt och håll ihop med behovsundersökningar.

Samverkan mellan kretsar är viktigt och bidra med struktur för att det inte ska bli vit fläck.

Vi behöver våga fråga om folk vill vara med i krisberedskapen, samma när spontanfrivilliga dyker upp.

Inspirationsmöten och stöd mellan kretsar att visa hur en plan kan se ut.

I region Syd ansvarar den kommunkrets som ansvarar för en rödakorsgrupp i en annan kommun för krisberedskapen även i denna kommun. Utmaningar när en kommunkrets omringas av flera ”vita fläckar”. Vi måste tänka bortom kommunindelningen. Vi är för fyrkantiga i vår definition av kapacitet och för fast i kommunkretstanken.

Det är en utmaning med att rekrytera frivilliga. Hur viktig är den kommunala indelningen? Hur kan vi arbeta över kommungränserna för att samverka även inom fler områden än krisberedskap. Vi kan vara mer kreativa i samarbetet över större geografiska ytor. Samarbete över kommungränserna är framtiden. Hur jobbar vi konkret med kunskapsdelning i den organisationen vi är? Vi är för stelbenta.

Hur hittar vi lösningar på tvärgående samarbeten? Vi måste få till ett större utbyte mellan kretsarna. Har du en utmaning, ring din grannkrets. Vi gör ingen lokalbenchmarking. Hur kan vi i våra roller stötta i det lokala kunskapsutbytet?

Borde vi inte med digitala hjälpmedel kunna förenkla samarbetet.

Det finns ett stort digitalt utanförskap.

Det är allt för mycket så att kretsarna väntar på att tjänstepersoner ska lösa allt. Vi måste ha fler frivilliga och förtroendevalda som tar sitt eget ansvar. Hur får vi lokal handlingskraft? Det finns fina möjligheter till lokala initiativ, t.ex. Fryshuset i Helsingborg.

De vita fläckarna kommer bli fler. Det är viktigt med en närvaro i hela landet. Helst krets i varje kommun.

Fortsätta med kretssamgångande – ta sig an en gemensam plan. Beredskapsplan en katalysator för samgångande.

- Rekrytera rätt folk.
- Någon stor krets som tar krisberedskaps-lead i samgångandet.
- Vad kan en krets bidra med. Alla olika.

Koppla ihop sig med länsstyrelserna som är stabila och har koll, krisberedskapsresurser och en nyckelroll. Det är viktigt att utarbeta en god relation med dem. Kommuner tillskriver inte civilsamhället så stort förtroende. Vita fläckar gör länsstyrelser intressant.

Vad innebär det att agera kopplat till vita fläckar?

Det är underligt att tjänstepersoner gjort mer för att stötta upp och undvika vitfläcksområden.

När det gäller gränsen mot Norge borde vi samverka med Norges Röda Kors.

Det är viktigt att bredda begreppet så vi inte blir myndighetssmala i definitionerna – vi har en roll i de sociala kriserna. Samtidigt måste vi passa oss för att definiera alltför brett.

Vi behöver mer kompetens i hur man mobiliserar folk.

Vita fläckar har varit övermäktigt hitintills – det borde prioriteras.

Det finns stort engagemang i kris. Vi borde fånga upp och stärka ledarskapet, frivilligledare att leda och samordna i vita fläckar – en grogrund för vidare engagemang och rekrytering.

Vi borde undersöka hur man kan samordna med andra organisationer, kyrkan etc i vitfläcksområden.

Det är svårt som styrelse att prioritera, få en bild – koppla det till budget.

Vad är vår hållning när det gäller vita fläckar? Ibland verkar det som att uppfattningen är att det inte gör något att det är en vit fläck.

Det är olyckligt att det uppfattas i kretsarna att det är Första hjälpen-gruppen som ska utföra insatserna. Om kretsens roll är att ge kaffe, filt och kram behövs ingen Första hjälpen-grupp.

Det hämmar utvecklingen av planer på annat håll, då det inte är lätt att se att det finns behov när det är någon annan som täcker det.

En krets kan ofta ordna kaffe, filt och kram, men frågan är om vi ska slå på stora trumman gentemot kommunen fastän vi inte har så mycket att erbjuda eller om vi inte ska höra av oss och då vet de inte vad vi kan? Vi måste stå för det vi kan erbjuda, men inte lova för mycket. Det är viktigt att vi finner vår roll.

En framgångsfaktor är att köra gemensam krisberedskapsplan samtidigt som kretssammangående. Då lär kretsarna känna varandra och har kul ihop.

Det är också en plan att känna till intilliggande kapaciteter

En krets kan kontakta tjänstpersonsorganisationen och få hjälp vid framtagande av planen.

Är det en krets som inte har kapacitet att göra nästan något kan planen vara att vid kris kontakta kretsen bredvid. Men så klart har vi målsättningen att så många som möjligt har väl utvecklade planer.

Hur kan vi få kretsarna som inte engagerar sig att få upp ögonen? Kan Första hjälpen-gruppen i en kommun vara stöd till andra kretsarna i kommunen att komma igång? Hur gör vi för att komma vidare? Här har regionråden en roll att åka ut till kretsarna. Det är viktigt att besöka dem och prata om det. Det är en viktig framgångsfaktor. Annars blir regionråden anonyma.

Tema Krisberedskap – anteckningar från gruppdiskussioner vid Rödakorsdialogen den 2 oktober 2021

Gruppdiskussion 2: Vad menar vi med ”att agera i kris”?

Frågeställningar att inspireras av:

Hur jobbar vi med krisberedskap? Vilken roll har vi i kriser? Vad klarar vi av?

Ska vi agera vid skjutningar? Vilken roll skulle vi ha då? Vilka risker skulle det medföra?

När vi får starkare kommunkretsar som kommer ha anställda, vilken krisberedskap vill vi skapa? Kan vi agera endast om vi har anställda? Vilken utveckling vill vi ha?

Sagt i gruppdiskussionerna:

Vara en medmänniska. Viktigt med människorna på orten då de känner till området och människorna som bor där.

Sköta logistiken i t.ex. POSOM-gruppen, ta in material, se till att det finns mat, vatten, fika osv.

Öppna lokalen om man har någon, eller hjälpa de aktörer som har.

Vad klarar vi av är otroligt olika beroende på var vi är i landet. Vi har nu för första gången en riktig verklighetsbild av vad vi gör. Finns olika nivåer.

Om det inte finns en krets – kretsarna runt tar ansvar eller så har det skötts av regionen.

POSOM-grupperna är en bra samordning men det är inte på alla platser dessa grupper fungerar.

Skulle vara bra om SRK kunde utarbeta ett samarbete med länsstyrelserna så att det kan komma från länsstyrelserna att kommunerna ska samverka med Röda Korset lokalt. Behöver vara regionala företrädare (läs regionråd).

Riskerna med att ha anställda är att man får färre frivilliga. Hade tidigare ombudsmän som tog över ansvaret och man behövde inte göra något.

Spontant så betyder inte att man har anställda att man har en bättre krisberedskap. Det finns frivilliga som kan ta ansvaret.

Vid skjutningar har second hand-butiker öppnat som ligger i Skäggetorp och Berga, och det har betytt mycket. Det finns behov av att då innan bygga upp second hand-butiker i socioekonomiskt utsatta områden som kan vara en verksamhet i vardag och som kan bli en verksamhet i kris. Det finns då ett större värde än att det bara går finansiellt plus.

Viktigt att inte skrämja bort frivilliga utan förmedla att man ska göra vad man kan.

Vi kan fylla rollen att göra det som ingen annan gör.

Viktigt med samarbete och dialog.

Det finns många som vill jobba ideellt och dem behöver vi fånga upp.

Den verksamhet som vi redan gör bidrar till att skapa trygghet. Identifiera det vi redan gör och benämna det som krisberedskap och se till att vi har kontinuitet för detta.

Hur uppfattas vi utifrån och lever vi upp till den bilden? Här blir behovsundersökningarna viktiga, då det vi gör måste spegla vårt närområde. Det kan innebära att i små kommuner möts flera risker/hot och deras kapacitet är liten och då behöver man hjälpas åt.

Kombinera att prata kretssammangående och byggande av krisberedskapsplaner.

Vi bör se bortom kommun, regiongränser – hitta nya samarbeten över gränser.

Den stödjande rollen är vital för oss. I den stödjande rollen kan vi göra mer än att vara medmänniska utifrån den lokala krisberedskapsförmågan.

Vi kommer snarare in efter det akuta skedet. Vår roll är inte att vara i den akuta händelsen.

Det är viktigt att skapa rätt förväntningar på förmågan lokalt.

Det är väldigt viktigt att vi når ut i hela samhället. Viktigt att vi speglar samhället som krisaktör.

Det är viktigt att få in fler unga människor till krisberedskapen – unga som möter unga.

Krisberedskap är ett bra verktyg för att locka en mångfald av frivilliga, framför allt unga.

Det är viktigt att vi har kontakt med kommunen, räddningstjänsten lokalt.

Viktigast:

1. Etablera kontakten med sin lokala omvärld
2. Inte centralt definiera vad kriser är
3. Enkla krisberedskapsplaner som övas
4. Starka ledningsfunktioner
5. Våga agera

Utsatta områden – förebyggande, före under efter.

Vilket är vårt mandat? Mot allmänheten, mot andra organisationer, mot staten.

Många spontanfrivilliga – utveckla ledarskapet, krisledare

Hur blir vi relevanta i närsamhället:

- Bygga krisberedskap utifrån det – mötesplatser – verksamheterna
- Kontakta kommunen

Bjuda in andra organisationer och kommun för att dela krisberedskapsplanen, möta folk, vi kan inte göra allt men det vi kan ska vi göra.

Vi gör det vi kan i det lilla. Det är inte meningen att alla ska ha en Första hjälpen-grupp. Om man inte en mötesplats kan man ta emot folk, dela ut kaffe, macka, spela spel.

Vi kan gå ute dagen efter en skjutning och visa att vi bryr oss, att bara finnas där, om någon vill ”ventilera”.

Många kretsar har uppfattat handboken som att man måste göra allt, men man gör det man kan och så samverkar man med annan krets eller annan förening.

En stark önskan om att vi inte ska komplicera de här frågorna. Var och en gör det de kan utifrån sina möjligheter. Rädd att vi gör det för stort, med krisberedskap, med behovsundersökningar. Vi behöver börja där vi och vara stolta för det vi gör.

Samverkan är A och O, över alla gränser.

Det är inte självklart att kommunkretsar har anställda.

Naturligtvis ska vi ha anställda där det behövs, men ser vi att det är önskvärt att det ska vara fler anställda eller ska vi ge stöd för att fortsätta vara en frivilligorganisation?

Det är inte säkert att vi kommer att ha fler anställda om vi inte vill det, inte att det kommer att påverka krisberedskapen om vi inte vill det.

Kom bara ihåg att kretsarna är självständiga organisationer så det är upp till kretsarna om de behöver anställda.

JJ: har att göra m anställningsförhållanden, vi har anställda men för att driva SH, inte för att delta i form av krisorg., man kan inte anställa för att arb m kris i kretsarna

IP: men om man har anställda *kan* de involveras i krisledningsorg.

Vita fläckar kan existera på så vis att 1. vi inte har någon närvaro, och 2. det finns behov i en kris.

Vi kan ha krisinsatser på olika nivåer, å ena sidan det mer "vardagliga" med kaffe, filt och kram, å andra sidan såsom i Forsmark t.ex. där SRK har en roll att bygga upp beredskap. Men det är det vardagliga som är det vanliga i många mindre områden, och som är något som kretsar kan klara av att göra. Samverkan är viktigt här. I vita fläckar måste vi etablera kontakt med näraliggande kommunen eller andra organisationer i den kommunen. Vi är Röda Korset så vi löser det, men vi löser det bättre om vi är förberedda, om vi har en plan.

IP: hur tycker ni då att instruktionerna till kretsarna ser ut? För krångligt?

CP: tycker inte det, handboken ja, men det är en handbok

Vi har krets som inte har förmåga, sköter knappt sin SH-butiken, o då har jag sagt till dem att deras plan är att "Ring Helsingborgskretsen på telefon XX"

Ha kontakt på er kontaktlista o ha den före krisen

Intrycket är att det finns många och krångliga dokument. Är det så eller pratar vi om det så fastän de inte är på det sättet?

Kretsarna tycker att vi "ska" för mycket. Det finns ingen nyansering.

Det är inte självklart för alla kretsar att få en inbjudan från kommunen och då är vi inte så relevanta där tyvärr. Men vi har höjt den kunskapen om att vi finns i och med coronapandemin. Varje gång vi syns blir vi mer och mer relevanta. Vi behöver "nästla oss in" så blir vi inbjudna nästa gång.

Tema Krisberedskap – anteckningar från gruppdiskussioner vid Rödakorsdialogen den 2 oktober 2021

Gruppdiskussion 3: Regionrådets roll i krisberedskap

Frågeställningar:

Vilken roll kan och bör regionråden spela i organisationens krisberedskap?

Vilken roll kan styrelsen och regionråden ha i att gemensamt bidra till att fler kretsar har en krisberedskapsplan eller går ihop kring krisberedskap och tillsammans har en krisberedskapsplan.

Hur kan tjänstepersonsorganisationen stötta?

Medskick önskas till styrelsens arbetsgrupp.

Sagt i gruppdiskussionerna:

Det fanns tidigare fem regioner som samarbetade om krisberedskap, där såg man tydligt att länsstyrelserna ville ha kontakt med personer som var engagerade lokalt. Tycker att regionråden behöver ha en samordnande roll när det gäller krisberedskap tillsammans med kretsarna.

Regionråden ska vara ansvariga för att ha kontakten med länsstyrelsen – både när något händer och i att bygga upp inför en kris.

Regionrådet i Göta har kontakt med region Sörmland och region Östergötland.

Det beror på vilken insats det handlar om. Tog själva kontakt med regionen när det gällde vaccinationsinsatserna. Samordnade kretsarna som i sin tur kunde leverera.

Behöver vara flexibla också till vilken struktur som finns. Verka för att det finns en krisberedskap och förmåga i kretsarna.

Regionrådet i Väst har utsett en ansvarig ledamot i rådet för kontakten med regionen och länsstyrelsen. I en händelse av kris är det kretsarna som har agerat.

Pratar nu om hur krisberedskapen ska hanteras i regionrådet, har inte tidigare haft en dialog med länsstyrelsen. Tror kanske inte att det är de som ska ha det region Stockholm, eftersom det är en så pass speciell region.

Vad är det som behöver förändras?

Behövs EN ingång till Svenska Röda Korset från länsstyrelsernas och regionernas sida.

Då behöver man kanske ta bort något.

Det behövs ingen ändring, utan det som behövs är att stärka Svenska Röda Korset.

Behövs förtydliga regionrådets ansvar i dessa frågor.

Behöver vi spegla myndighetsverige, arbeta på regional och lokal nivå.

En rollbeskrivning/kravprofil måste tas fram för regionråden.

Vi får inte sätta regionråden i en roll som de inte kan axla och därmed blir ”dummerjöns”.

Ha kontakt med länsstyrelsen och regionen. Börja ringa runt till kretsarna och få en bild vilka som kan bidra. Före rollen är viktig så att samhället får en kunskap om vad vi kan bidra med. Regionrådets regionala kunskap bör omhändertas i krisen.

Regionrådet ska inte ha en ledningsfunktion eller samordnande roll utan snarare stöttande och inspirerande.

Ha kontinuerlig kontakt med kretsarna, utveckla samarbetet med länsstyrelsen.

Regionråden ska inte vara operativa.

Sammanfattning: Det viktigaste är den stöttande rollen gentemot kretsarna. Regionråden ska inte ha en operativ roll men samtidigt måste vi förtydliga regionrådsrollen i den regionala dialogen, framför allt med länsstyrelserna. Det är viktigt att formulera en roll som funkar för samtliga regionråd över hela landet.

Det är ett frivilliguppdrag – en regionrådsledamot ska kunna ha familj och jobb.

Regionråden har flera viktiga roller i krisberedskap:

- Uppmuntra kretsarna att det inte är så farligt eller svårt
- Regionrådets roll mot civilförsvarsområde/region/länsstyrelse. Viktigt att närvara där.
- Samordning och samverksansvar – administrativt – krävs kunskap kring vilken kompetens som finns ute i kretsarna.

Det är viktigt att förtydliga roller.

Tjänstepersonerna ska vara stöttande och coachande.

Om man vill ha ut ett budskap måste man ha dialog, det och att öva är viktigt.

Ha dialogforum kring hur vi samordnar och samarbetar i våra roller.

Tveksamt att regionråden ska samråda med krisinsatser då regionråden inte är operativa. I Skåne har tjänstepersonerna tagit över alla kontakterna och släpper inte till. Det är viktigt att komma ihåg att vi är en frivilligorganisation och inte en tjänstepersonsorganisation.

Regionråden ska ha en stöttande roll, men operativt är det kretsarna som utför.

Håller inte med om att regionråden inte ska ha en operativ roll. Det kan de ha beroende på geografien och på vad det är för kris, t.ex. om den berör fler kretsar. Ge regionråden en riktig roll och låt dem inte vara ”pratlänk” som det är nu. Råden kan ha både samverkansrollen och samordnarrollen.

Men vem bestämmer då vem som samordnar en insats? När ska regionrådet och när ska kretsen samordna? Risk finns då att regionrådet kör över kretsarna. Detta är inte regionrådets roll i dag för kriser ska lösas lokalt, enligt närhetsprincipen. De flesta regionråd har inte heller någon utbildning i krisledning.

Om jag samordnar en uppgift så kör jag inte över någon, utan står till tjänst för att samla in önskemål på kretsens behov.

Regionråden skulle kunna hjälpa till att omfördela resurser.

Regionråden är samordnare. Att lägga ytterligare ansvar på regionråden skulle få många i råden i dag att storkna. Regionråden har en rådgivande, ”påpuffande” och inspirerande funktion när det gäller diverse samverkansfrågor. Det kommer att bli svårt att rekrytera till regionråden om de får ytterligare denna roll.

Vi har redan svårt att rekrytera med den arbetsbörda vi har i dag. Det läggs redan mycket på oss att få kretsarna att springa i rätt riktning.

Regionråden har en underlig roll i dag. Ge råden en tydligare roll och därmed ett tydligare mandat och då kommer det bli lättare att rekrytera. Men full förståelse för att ni tycker tufft lägga på uppgift nu.

Vi ska inte ha operativa regionråd, men däremot ska råden samverka, stödja och samordna och se att kretsarna har beredskapsplan och agerar när det händer en kris.

Det är en stor förmån för regionrådet att ha kontakt med länsstyrelsen. Det är en viktig länk.

Ja, regionrådets roll kan vara luddig, och så är det även mellan tjänstepersonerna och råden, men det är bättre att rådets roll är att stärka kretsarna och vara rådgivande och peppande i stället för att vi ska anställa ytterligare tjänstepersoner.

Regionråden behöver utbilda kretsarna, tala om vad råden gör, att vi är viktiga. Många väntar på att en tjänsteperson ska komma och säga vad man ska göra i stället för att de kontaktar kretsen bredvid. Kretsarna behöver bli starka själva och regionråden ska stötta dem i det.

Det finns kretsar som väntar på att tjänstepersonerna ska ringa men när de anställda konsulenterna försvann för ett par år sedan så undrade alla först hur de skulle klara sig men sedan klarade de sig väldigt bra, men nu börjar det gå åt det håller igen att kretsarna sitter och väntar.

Vi har en otydlig och luddig organisation. Kretsarna ska vända sig till regionråden. Det gäller att få till den kanalen och då måste råden få tydligare mandat.

Att de regionala utvecklingsledarna nu ska ha hand om allting är inte bra.

Vi måste hålla varandra informerade, regionråd och tjänstepersoner, för att kunna nå vårt gemensamma mål att stötta kretsarna.